

Aan de gemeenteraad van Haarlem

Ons kenmerk 2020/578813
Datum 15 juni 2020
Afdeling Griffie
Contact D.Taets van Amerongen-Ingram
Telefoon 023-5113032
E-mail dtaets@haarlem.nl

Onderwerp: terugkoppeling Auditcommissie inzake jaarstukken 2019 en status door raad overgenomen aanbevelingen

Geachte raadsleden,

Met deze brief wil de Auditcommissie de raad informeren over een tweetal zaken:

1. De behandeling van het concept accountantsverslag in de Auditcommissie inclusief het proces van de totstandkoming;
2. De status van de opvolging van de door de raad overgenomen aanbevelingen inzake de jaarstukken 2018.

Ad 1. Terugkoppeling van de bespreking (totstandkoming) concept jaarstukken 2019 in de Auditcommissie

Het concept accountantsverslag 2019 gemeente Haarlem heeft betrekking op de controle van de jaarrekening van gemeente Haarlem voor het boekjaar dat eindigt op 31 december 2019. De Auditcommissie constateert dat de accountant haar werkzaamheden heeft uitgevoerd in overeenstemming met het auditplan 2019. Door de accountant wordt bij de jaarrekening een controleverklaring verstrekt waarin zowel over de getrouwheid als de rechtmatigheid een oordeel wordt opgenomen. De accountant is voornemens een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening af te geven op zowel het aspect getrouwheid als het aspect rechtmatigheid. In de accountantsverklaring zal ook melding gemaakt worden van mogelijke effecten van de coronacrisis. Op verzoek van de Auditcommissie wordt de goedkeurende accountantsverklaring dit jaar eerder dan voorgaande jaren naar de raad gestuurd. Naar verwachting zal dat in de loop van deze week gebeuren.

Door de Auditcommissie is een aantal onderwerpen met de accountant besproken, dat hieronder wordt toegelicht.

Financiële positie

De financiële positie is stabiel en het leningenaandeel is zelfs dalend, maar dat heeft ook te maken met het achterwege blijven van investeringen. De oude Reserve Sociaal Domein is vervallen en toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Versterking eerste en tweede lijn

De accountant heeft aangegeven dat de interne Auditdienst nog steeds een aanzienlijk aantal fouten heeft moeten herstellen, maar dat het aantal fouten daalde ten opzichte van voorgaande jaren. Alhoewel er dus wel sprake is van een lichte verbetering, blijft het interne Auditdienst vooralsnog nodig om de door de eerste en tweede lijn aangeleverde stukken rijp te maken voor de accountantscontrole. Aangegeven is dat het tempo van verbetering hoger kan. In de derde lijn zijn dertig correcties op het afsluitingsrapport gemaakt. Daar was een bedrag van vijftien miljoen euro mee gemoeid. Dat is nog steeds veel, maar het is minder dan in voorgaande jaren. Dankzij de interne Auditdienst is een goede jaarrekening opgeleverd.

Beheersing prestatieleveringen sociaal domein

Het beheersen van de prestatieleveringen in het sociaal domein, zou in 2019 worden doorgevoerd, maar is uiteindelijk een plan geworden dat in 2020 van kracht moet gaan worden. In het sociaal domein is er rond de prestatieleveringen in het primaire proces een grote onzekerheid waar een bedrag van ruim 15 miljoen euro mee gemoeid is. Binnen de organisatie wordt wel hard gewerkt om dat onder controle te krijgen.

Rechtmatigheidsfouten

In het accountantsverslag is melding gemaakt dat er sprake is van rechtmatigheidsfouten op met name het gebied van inhuur. De Auditcommissie heeft om een nadere toelichting gevraagd. Aangegeven is dat alhoewel het aantal rechtmatigheidsfouten is afgenomen, het nog steeds niet op orde is.

Weerstandvermogen

Door de accountant is toegelicht dat vanag de begroting 2020 de berekende waardes worden gebaseerd op de reservestanden aan het begin van het begrotingsjaar in plaats van aan het einde van het begrotingsjaar, waardoor de peildata van de twee waarden gelijk aan elkaar is.

Verlies Waarderpolder

Door de Auditcommissie is gevraagd waarom het verlies op het bouwrijp maken van de Waarderpolder lager is dan eerder werd gemeld. Voor de Waarderpolder is een actualisering van de cijfers uit 2014 nodig. Die is doorgevoerd voor zover het gaat om het prijspeil. Er is echter ook nog een inhoudelijke actualisering nodig aan de hand van de onderdelen in het plan en die zal leiden tot een nieuwe, hogere raming van de opbrengst.

GREX (Koningstein)

Door de Auditcommissie is gevraagd waarom de GREX van Koningstein hoger is uitgevallen terwijl er nog geen verkoop heeft plaatsgevonden. Dat komt omdat bij Koningstein het gaat om de netto contante waarde die bepaald wordt door de prognose van de toekomstige verkoopprijs. In zijn algemeenheid wordt over de GREX door de accountant gemeld dat het over de hele linie positiever

uitvalt dan verwacht. Hier is punt van aandacht dat de prognoses beter onderbouwd moeten worden en aan actualiseringen toe zijn.

Aanbestedingen

De Europese aanbestedingsregels worden steeds meer nageleefd, maar bij de inhuur van extern personeel blijft dat problematisch, omdat van tevoren vaak niet duidelijk is hoelang de inhuur nodig is. Verder is er nog een formele melding gemaakt, die niet van invloed is op het rechtmatigheidsoordeel etn aanzien van het inkoopbeleid. Daar is een bedrag van 1,5 miljoen mee gemoeid.

Leesbaarheid

De leesbaarheid van de jaarrekening is beter dan in veel andere gemeenten. Wat op dat gebied wel te verbeteren valt is het inzicht in de samenhang van concrete doelstellingen met realisaties en kosten.

Voorziening onderhoud

Door de Auditcommissie is gevraagd of de voorziening voor groot onderhoud ter waarde van 12 miljoen euro die nu nodig gebleken is voor 2020, uit andere reserves gevoed mag worden of ten laste van de Algemene Reserve gebracht moet worden. De accountant geeft aan dat voor achterstallig onderhoud dat leidt tot een bedreigende situatie in de jaarrekening via de algemene reserve of andere reserves een voorziening getroffen moet worden. Als men voor gewoon achterstallig onderhoud een voorziening wil aanleggen, moet er wel een onderhoudsplan aan ten grondslag liggen. Daarom is het advies goed aan te geven waaruit die post achterstallig onderhoud bestaat, zodat men kan bepalen voor welk deel een voorziening moet worden getroffen met ingang van het begrotingsjaar 2021.

Duurzaamheidsaspect in de jaarstukken

Door de Auditcommissie wordt opgemerkt dat het begrip duurzaamheid wel geuid wordt, maar niet concreet vertaald wordt. Er is gevraagd wat er zou moeten worden veranderd om wel inzicht te krijgen in de relatie tussen doelstellingen, realisatie en maatschappelijk effect. De accountant zegt dat er voor het eerst in de jaarrekening gekeken is naar het aspect duurzaamheid vanwege het belang voor de toekomst. De gemeente Haarlem wil de ambities hoger stellen dan die van de VNG. Dit alles heeft nog niet geleid tot een verankering in de jaarrekening. Daar wordt echter wel aan gewerkt. De doelstellingen worden wel uiteengezet in de jaarrekening, maar de baten en lasten worden op een ander niveau gepresenteerd waar die niet meer gerelateerd wordt aan die beleidsdoelen. Het zou voor de raad echter wel interessant zijn om daar meer inzicht in te krijgen zodat men beter kan beoordelen of de middelen en de capaciteit voor het juiste doel zijn ingezet en waar sprake is van uitblijvende prestaties vanwege capaciteitstekorten. Dat blijkt echter een lastige operatie, ook in veel andere gemeenten. Als capaciteitstekort een verklaring is, zou men dat ook moeten kunnen zien aan een daling van de lasten.

Budgethoudersregeling

De accountant merkt op dat hun conclusie is dat de budgethoudersregeling met zijn functiescheidingen passend is voor een gemeente met de omvang van Haarlem. Bij inkopen van lagere bedragen is in de uitvoering nog verbetering mogelijk. In de administratie is duidelijk gemaakt wie inkopen mag doen en wie deze betaalbaar mag stellen. De procedure is na een onderzoek aangescherpt om te voorkomen dat zich situaties voordoen waarin de eerste vervanger van de ene taak dezelfde functionaris is die verantwoordelijk is voor de andere taak. Uit het onderzoek kwam naar voren dat het bij in een bepaald geval was voorgekomen dat bij afwezigheid wegens vakantie of ziekte die twee taken samenkwamen bij een en dezelfde persoon.

Proces totstandkoming jaarstukken

Ten aanzien van het proces kan de Auditcommissie aangeven dat dit jaar anders was dan voorgaande jaren, omdat het protocol van PwC voorschrijft dat de jaarrekeningcontroles digitaal afgehandeld moesten worden. Desalniettemin is de controle goed verlopen en heeft zowel de concerncontroller als de accountant geen op- en/of aanmerkingen over het proces van totstandkoming. Verder dient vermeld te worden dat tijdens de raadsvergadering van 24 juni a.s. de accountant wel fysiek aanwezig zijn en voor een laatste keer een mondelinge toelichting geven op het definitieve accountantsverslag.

Ad 2 Status opvolging aangenomen aanbevelingen inzake jaarstukken 2018

In het accountantsverslag en de Rapportage Interim bevindingen neemt de accountant aanbevelingen ter verbetering op. Vorig jaar heeft de Auditcommissie bij wijze van experiment aan de raad een raadsvoorstel ter besluitvorming voorgelegd waar zij de raad heeft gevraagd deze aanbevelingen over te nemen en het college te verzoeken daar uitvoering aan te geven. In de Collegereactie status opvolging aanbevelingen wordt door het college ingegaan op de opvolging van aanbevelingen van de Duisenberg rapporteurs én de aanbevelingen van de accountant waarvan de Auditcommissie de raad heeft gevraagd deze over te nemen. Tijdens de vergadering van de Auditcommissie van 15 oktober jl. heeft wethouder Snoek dit mondeling toegelicht.

Naar aanleiding van het concept accountantsverslag 2019 heeft de Auditcommissie opnieuw de status van de opvolging van de door de raad overgenomen aanbevelingen beoordeeld. Hieronder brengt zij per aanbeveling advies uit aan de raad over of de aanbeveling actief moet blijven of dat deze is afgedaan. Er wordt niet ingegaan op de aanbevelingen van de Duisenberg rapporteurs aangezien deze de raad afgelopen november hierover hebben geïnformeerd.

1. Eigenaarschap van medewerkers voor de aan hen toegekende processen, budgetten en balansposten

Voorstel aan de raad: de aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en derhalve actief te houden in afwachting van de reactie van het college hoe zij op de ontwikkelopgaven gaat sturen en wat concrete vervolgstappen zullen zijn. Ook is het interessant het artikel 213 a onderzoek over de

'three lines of defences' af te wachten. Dit wordt ook door de accountant beaamd, waarbij in dit verband wordt verwezen naar hun eerdere opmerkingen over de eerste lijn die nog niet op orde is.

2. De verankering van de prestatieverantwoording door zorgleveranciers in de interne beheersing van de organisatie

Voorstel aan de raad: De aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en derhalve actief te houden.

Toelichting: door de interne Auditdienst is aangegeven dat zij vertrouwen heeft in de IT-plannen die in de organisatie zijn opgesteld om de onzekerheid over het bedrag van 13,6 miljoen euro weg te nemen. Die plannen zijn volledig, maar moeten nog grotendeels geïmplementeerd worden. Het lijkt niet realistisch te verwachten dat die onzekerheid op korte termijn voor het hele bedrag kan worden weggenomen. Er zit immers een zekere volgordelijkheid in de stappen van de IT-plannen en de medewerkers moeten tegelijkertijd ook veel tijd steken in overleg met de zorgverleners. De organisatie staat op dit punt dus aan het begin van het verbeterproces. Volgens de Auditcommissie kan deze aanbeveling pas als afgehandeld worden bestempeld als binnen de organisatie de uitvoerbaarheid en resultaten van die plannen aantoonbaar zijn.

3. De invulling van de rechtmatigheidsverantwoording door het college die met ingang van 2021 dient te worden afgegeven waarin onder meer aandacht wordt besteed aan het definiëren van de rollen en de verantwoordelijkheden om te komen tot een dergelijke verantwoording

Voorstel aan de raad: De aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en derhalve actief te houden.

Toelichting: de concerncontroller geeft aan dat het streven is dit met ingang van 2021 in te voeren. De betreffende wet wordt volgens de meest recente informatie ook dit jaar nog aangenomen.

4. De informatiewaarde van het jaarverslag zoals onder meer het inrichten van indicatoren bij alle doelstellingen, een duidelijke relatie tussen het gevoerde beleid en de (financiële) realisatie en nadere duiding in infographics

Voorstel aan de raad: de aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en derhalve actief te houden.

Toelichting: het college komt met een voorstel over indicatoren in het fysiek en sociaal domein naar de verschillende raadscommissies. Het lijkt verstandig dat voorstel af te wachten. De raadsmarkt over indicatoren is vanwege de coronacrisis niet doorgegaan. Het verdient aanbeveling in samenspraak met de raad te komen tot een nadere duiding over verwachtingen op het gebied van leesbaarheid en informatiewaarde. Bij de concept begroting 2021-2025 kan men kijken welke vorderingen het college gemaakt heeft.

5. De kwaliteit van de paragrafen

5.1 De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Voorstel aan de raad:

Advies aan de raad: de aanbeveling als afgedaan te beschouwen.

Toelichting: de aanbeveling is opgevolgd. Door de concerncontroller is verder toegezegd om via visualisaties inzicht te geven in meerjarige ontwikkelingen te zullen meenemen ter verwerking in de begroting 2021.

5.2 De paragraaf Lokale heffingen

Advies aan de raad: de aanbeveling als afgedaan te beschouwen.

Toelichting: de gevraagde kwalitatieve analyse worden in de begroting opgenomen en niet in het jaarverslag. Het college kiest ervoor die zo actueel mogelijk te geven op het moment dat die het meest van pas komt en dat is bij de begroting, of als er echt iets speelt ook bij de Kadernota.

5.3 De paragraaf Financiering

Advies aan de raad: de aanbeveling als afgedaan te beschouwen.

Toelichting: de accountant heeft aangegeven dat het verschil tussen 2,04 en 2,08% in rekenrente is alleszins acceptabel is en daarmee komt de eerdere aanbeveling te vervallen.

5.4 De paragraaf Bedrijfsvoering

Advies aan de raad: de aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en actief te houden.

Toelichting: volgens de Auditcommissie zijn er weliswaar verbeterstappen gemaakt, maar zijn de eerste en tweede lijn nog niet op het gewenste niveau.

5.5 De paragraaf Verbonden Partijen

Advies aan de raad: de aanbeveling als afgedaan te beschouwen.

Toelichting: de Auditcommissie kan zich vinden in de opstelling van het college dat zij de risico's bij verbonden partijen wil onderbrengen in de risicoparagraaf en niet ook nog eens apart in de jaarrekening. Volgens de Auditcommissie is daarmee in cijfers voldaan aan de huidige opdracht aan het college. Ook de accountant is van mening dat de risico's nu voldoende zijn beschreven. Zij oppert de mogelijkheid om aan de volgende accountant als speerpunt mee te geven het beheer en de continuïteit van de verbonden partijen in al hun diversiteit, dus ook als er sprake is van gemeentelijk aandeelhouderschap.

6. Het in overeenstemming brengen van de voorziening oninbare vorderingen met de Financiële verordening 2018

Advies aan de raad: de aanbeveling als afgedaan te beschouwen.

Toelichting: Voor de oninbare vorderingen heeft het college een voorziening aangelegd en daarmee is de betreffende aanbeveling dus afgehandeld.

7. De algemene IT-beheersing waardoor gesteund kan worden op geautomatiseerde beheersmaatregelen, functiescheidingen en interfaces

Advies aan de raad: de aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en actief te houden.

Toelichting: het college heeft hier een uitgebreide reactie op gegeven. Daaruit blijkt dat er een implementatieproces in gang is gezet. Dit doorlopende proces is dus nog niet afgehandeld.

8. De informatiebeveiliging en privacy

Advies aan de raad: de aanbeveling als afgedaan te beschouwen.

Toelichting: de Audit commissie gaat mee met de reactie van het college dat deze aanbeveling wordt afgedaan door tweemaal per jaar een informatienota naar de raad te sturen.

9. De kwaliteit van de interne beheersing in de eerste en tweede lijn

Advies aan de raad: de aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en actief te houden.

Toelichting: de organisatie heeft voor 2020 een 213A-onderzoek uitgezet naar die interne beheersing. Er is dus een zekere voortgang, maar het punt blijft staan.

10. Actualiseren van inkoop- en aanbestedingsbeleid en proces van aanbestedingen

Advies aan de raad: de aanbeveling als nog niet afgedaan te beschouwen en actief te houden.

Toelichting: het wachten is op de nota strategisch inkoopbeleid die binnen de organisatie nog wordt aangepast op de beschikbare capaciteit om dit beleid uit te voeren en op het grotere belang van lokale inkoop sinds de uitbraak van corona. Verder loopt er een intern onderzoek naar het verbeteren van de rechtmatigheid bij aanbestedingen, met name bij externe inhuur. In afwachting van die ontwikkelingen wordt dit punt aangehouden tot volgend jaar.

Met vriendelijke groet,

Sacha Schneiders-Spoor
Voorzitter Auditcommissie